

# Fra Storebrand ved Tom Tjernvold og Terje Bernklev

1. Generelt om ny kollektiv livrente fra 2007.
2. Ulike brutto utbetalingsbeløp i ulike tidsintervaller.
3. Beregning av livsvarig utbetalte livrenter.
4. Utbetalinger etter beregningsperiodens utløp.
5. Ektefellerente – Skattefri tilbakebetalingsbeløp.
6. Reguleringer av løpende ubetalinger.
7. Omkostninger og fordelinger på personer.
8. Mulig fordelingsmodell.
9. Fripolise og fortsettelsesforsikring utgått fra en kollektiv livrenteordning.
10. Formuesbeskatning.
11. Sykdom, uførhet, premiefritak og karens.

## 1. Generelt om ny kollektiv livrente fra 2007.

Forsikringsteknisk og beregningsmessig er kollektiv livrente det samme som en ordinær kollektiv pensjonsordning etter lov om foretakspensjon. De store ulikheter ligger i de skattemessige forhold ved at medlemmer beskattes av premieinnbetalinger som en naturalytelse i betalingsåret, og med begrenset beskatning av utfallende beløp. Utbetalinger av kollektive livrenter skjer månedlig.

## 2. Ulike brutto utbetalingsbeløp i ulike tidsintervaller.

Dagens regler for beregning av årets skattefrie beløp ved alders- og ektefellerente synes å forutsette at alle terminvise utbetalinger er planlagt å være like store gjennom hele utbetalingsperioden.

Slik er det ikke i nedtrappende ordninger hvor terminvise brutto utbetalinger trappes ned over tid. Man kan ha en eller flere trapper, for eksempel utbetaling med kr 30.000 fra fylte 60 til 67 år, deretter kr 20.000 fra 67 til fylte 77 år og deretter kr 10.000 livsvarig (dvs. så lenge personen lever.) Vi er i dagens situasjon ikke kjent med ordninger hvor brutto utbetalinger er planlagt med økende beløp over tid, dvs. opptrappende ordninger.

For å illustrere problemstilling dette kan medføre mht skattefritt terminbeløp, samt å foreslå løsning, velger vi å anskueliggjøre dette med følgende eksempel.:

En person har fått innbetalt premier (inkl andel av omkostninger) og blitt fordelsbeskattet i hele oppsparingstiden av totalt kr 300.000. Dette danner grunnlaget for det totale skattefrie tilbakebetalingsbeløp i utbetalingsperioden. Aldersrenten skal utbetales i 20 år med årlig kr 30.000 i 10 år og deretter kr 10.000 i de 10 neste år, totalt planlagt utbetalt brutto kr 400.000.

Hvis tilbakebetalingsbeløpet (sum fordelsbeskattet beløp) på kr 300.000 deles likt på alle 20 år med utbetalinger, vil årlig skattefritt beløp utgjøre kr 15.000. Personen får da 10 år med kr 30.000 brutto, hvorav kr 15.000 i hvert år er skattefritt og kr 15.000 er skattbar inntekt.

Men de 10 siste år blir årlige utbetalinger kr 10.000, og skattefrie andel kr 15.000. Altså blir skattefrie andel høyere enn brutto utbetalt og personen vil da ha kr 50.000 "til gode av sin opparbeidede skattefrie kvote" etter at siste utbetaling er foretatt.

Vårt forslag til løsning er at:

Forholdstallet mellom den enkelte periodes skattefrie tilbakebetalingsbeløp og planlagte brutto utbetalte beløp skal være konstant så lenge erstatninger blir utbetalt fra ordningen.  
(m.a.o. gjelder uansett om det er ingen, en eller flere trapper i utbetalingsperioden)

Metoden gir det samme resultat som om det ble tegnet egne avtaler for hvert tidsintervall i utbetalingsperioden med ulike beløp, i stedet for å samle alt på en og samme avtale.

I eksemplet over sier man da:

Sum skattefritt tilbakebetalingsbeløp

----- = Forholdstallet =  $300/400 = 3/4$  (skattefri andel er 75 %)

Sum planlagt utbetaling i hele perioden

Årlig skattefritt tilbakebetalingsbeløp i de 10 første år =  $30.000 * 0,75 = \text{kr } 22.500$

Årlig skattefritt tilbakebetalingsbeløp i de 10 siste år =  $10.000 * 0,75 = \text{kr } 7.500$

Utbetalt =  $(10 * 30.000) + (10 * 10.000) = 400.000$ . Skattefritt =  $(10 * 22.500) + (10 * 7.500) = 300.000$

Dersom man hadde planlagt lik utbetaling på kr 20.000,- pr år i 20 år (sum 400.000) ville man si

Årlig skattefritt beløp alle år =  $20.000,- * 0,75 = \text{kr } 15.000$ , sum skattefritt  $(20 * 15.000) = 300.000$

Ved at de virkelige utbetalte beløp kan bli høyere enn de planlagte utbetalte beløp som følge av oppskrivning / avkastning i utbetalingsperioden skal det da *ikke* påvirke størrelsen av det årlige skattefrie beløpet i perioden. Det nominelle skattefrie beløp for hvert tidsintervall må således fastsettes før første utbetaling utføres og siden holdes nominelt konstant i det intervallet det er beregnet for, uavhengig av om virkelig utbetalt bruttobeløp avviker fra det planlagte.

### **3. Beregning av livsvarig utbetalte livrenter.**

Ved avtalt livsvarig utbetaling av livrente sier forskriften at ved beregning av de årlige, skattefrie fradragbeløp skal utbetalingsperioden ikke skal være mer enn 25 år, dog ikke regnet lengre enn til personen fyller 90 år. Vi forstår dette slik at når utbetalinger starter før personen er fylt 65 år så anvendes 25 år, hvilket medfører 300 månedelige utbetalinger, mens oppstart av utbetalinger etter fylte 65 år vil begrenses av tiden frem til fylte 90 år, og utbetalingsperioden som legges til grunn blir da noe kortere enn 25 år og 300 månedelige utbetalinger.

Aldersbegrensningen for beregning av livsvarig bør etter vårt syn endres fra 90 år til 85 år, som er mer i tråd med virkelig statistisk dødelighetsrisiko og anvendte tariffer. Selv med Kredittilsynets sikkerhetsmarginer er forventet levealder for menn mellom 60-70 år under 86 år fra alle alderstrinn. Fordeling av tilbakebetalt skattefritt beløp beregnet frem til fylte 90 år medfører høy sannsynlighet for at personer som er eldre enn 60 år ved start utbetalinger ikke vil leve lenge nok til å kunne få tilbakebetalt hele det opparbeidede skattefrie tilbakebetalingsbeløpet. Personer yngre enn 60 år derimot vil ha en rimelig mulighet til å kunne få tilbake hele det forskuddsskattelagte beløp da disse er begrenset av 25 års regelen og siste antatte utbetaling blir ved fylte 85 år eller tidligere.

### **4. Utbetalinger etter beregningsperiodens utløp.**

Uavhengig av om livsvarig utbetaling medfører 25 år eller korte beregnet løpetid frem til fylte 90 år så sier forslaget og forskriften ingenting om størrelsen på skattefritt beløp utbetalt etter at planlagt periode er utløpt og personen fortsatt er i live og mottar månedlige ytelser. Vi forstår det slik at månedlig skattefritt beløp i siste tidsperiode opprettholdes også for de eventuelle etterfølgende utbetalinger etter utløpet av anvendt beregningsperiode 25 år eller oppnådd alder.

## 5. Ektefellerente – Skattefrie tilbakebetalingsbeløp.

Hvordan ektefellerente skattemessig skal behandles synes litt uklart. Som forslaget sier på side 9 vil § 5-41-4 første ledd annet punktum ikke være aktuelt for en kollektiv ektefellerentedekning da man i slike ordninger ikke har noen avbruddsverdi slik man har i individuelle livrenter. I kollektiv ordning er ektefellerente med eller uten fripoliseoppbygging en helt selvstendig og frivillig dekning.

Ektefellerente starter å løpe når denne dekningen inngår i den kollektive livrenteavtalen og den hovedforsikrede dør mens ektefellen fortsatt lever. Utbetalinger kan være

- a) straks begynnende fra dødsfallsdato, eller
- b) oppsatt hvor utbetalinger starter ved en avtalt alder den forsikrede ville ha fylt dersom denne fortsatt hadde vært i live på denne dato, eller
- c) oppsatt fra oppnådd avtalt alder for ektefelle når hovedforsikrede allerede er død

Den hovedforsikrede blir fordelsbeskattet også for del av årlig premie som henspeiler seg på ektefelledekning. Dør ektefellen før hovedforsikrede vil erstatninger aldri komme til utbetaling og oppspart premiereserve overføres som dødelighetsarv til forsikringsfellesskapet. Utbetalinger av ektefellerente kan forekomme i ulike situasjoner i forhold til aldersrente for hovedforsikrede:

- 1) Ordningen har kun ektefelledekning eller uføre- og ektefelledekning.
- 2) Hovedforsikrede dør før oppnådd pensjonsalder og ektefellerente starter straks eller fra et senere avtalt oppsatt tidspunkt som angitt i pkt b) og c) over.
- 3) Hovedforsikrede dør mens aldersrenten er under utbetaling, med etterfølgende utbetalinger av ektefellerente som under pkt a), b) eller c) over.
- 4) All aldersrente er ferdig utbetalt før hovedforsikrede dør med en ektefellerente som startes opp etter dødsfallsdato og hvor hovedforsikrede har mottatt sum skattefrie beløp tilsvarende summen av de fordelsbeskattede beløp.

I situasjon 1, 2 og 3 vil hovedforsikrede etterlate seg en andel av opprinnelig sum skattefrie utbetaling som enda ikke har kommet til utbetaling. I situasjon 4 har hovedforsikrede fått utbetalt hele sin "opparbeidede kvote" for skattefritt tilbakebetalingsbeløp.

Det synes uklart om ektefelle "arver" den ubenyttede skattefrie andel når hovedforsikrede ikke har fått utbetalt hele det opparbeidede skattefrie beløp som det er betalt fordelsskatt for. Etter vår oppfatning ville det være naturlig at den del av opptjent skattefritt beløp som ikke har kommet til utbetaling til hovedforsikredes aldersrente blir overført og lagt til grunn som skattefrie utbetaling av ektefellerente for den perioden denne er avtalt å løpe. Dette vil i så fall komme til anvendelse i situasjoner beskrevet i pkt 1, 2 og 3, mens man i situasjon 4 vil få 28 % skatt av hele ektefellepensjon da det ikke er noen ubenyttet skattefrie kvote å overføre fra hovedforsikredes aldersrente.

Er terminens skattefrie beløp er likt eller høyere enn utbetalt beløp blir ektefellerenten skattefrie.

Hvis denne metode legges til grunn bør det presiseres at dagens § 5-41-4 første ledd annet punktum gjelder for individuelle livrente, mens et nytt tredje punktum fastsetter hvordan fradragsbeløpet behandles i kollektiv livrente, dvs. en overføring til ektefellerente av den del av hovedforsikredes fradragsbeløp som ikke er utbetalt ved tidspunkt for død.

## 6. Reguleringer av løpende ubetalinger.

Noen foretak kan ønske at livrenter under utbetaling skal ha en viss oppregulering i takt med tiden og prisstigning, og ønsker å betale en engangspremie for oppregulering av terminvise utbetalingsbeløp. Forslaget og forskriften sier ingenting om mulighetene for dette og det er ønskelig med avklaring om dette anses som kostnader knyttet til løpene utbetalinger som ikke fordelsbeskattes eller om det skal behandles særskilt, og i så fall på hvilken måte. Eller om tilskudd til reguleringer ikke er tillatt.

## 7. Omkostninger og fordelinger på personer.

Forslag til ny forskrift tar utgangspunkt i at premiebegrepet for kollektiv livrente skal være det samme som premiebegrepet for individuelle livrenter. Alle omkostninger som kan henføres til de aktive medlemmer det betales premier for skal fordeles mellom medlemmene og innberettes på den enkeltes lønns- og trekkoppgave som en skattepliktig naturallytelse.

Omkostninger som kan henføres til pensjonister som mottar utbetalinger og premiefritaksbeløp som ytes til helt eller delvis uføre medlemmer skal ikke skatteinnberettes og er ikke skattepliktig for de personer dette gjelder. Dette gir et årlig avstemningsregnskap for det enkelte foretaks ordning således:

Netto innbetalt til ordningen = Sum skattepliktige naturallytelser + omkostninger for pensjonister.

En korrekt og rettferdig fordeling av ordningens felles omkostninger ned på det enkelte medlem skaper praktiske problemer så lenge det ikke er fastsatt definerte fordelingsnøkler. Omkostninger i kollektiv livrente beregnes samlet for den enkelte ordning med det enkelte forsikringsselskaps kostnadsmodell og etter rammer fastsatt i forsikringsvirksomhetsloven. Beregningen består ofte av faste elementer pr kontrakt, stykktillegg og forvaltningskostnader med degressive satser etter antall medlemmer og reservestørrelse totalt.

Fellesomkostninger som arbeidsgiver betaler til forsikringsselskapet for å administrere ordningen og forvalte midlene påvirker ikke størrelsen på utbetalte livrenter til det enkelte medlem. Størrelsen på utbetalt livrente til den enkelte er en direkte funksjon av innbetalt premie for personen tillagt avkastning og dødelighetsarv, men eksklusiv omkostninger. Det kan stilles spørsmål om slike felles omkostninger i det hele tatt burde fordeles og fordelsbeskattes av det enkelte medlem, eller om det burde behandles som en driftskostnad for foretaket med eller uten fradragsrett.

Forslaget til forskrift gir ingen føringer på hvordan omkostninger skal fordeles mellom medlemmene, men henstiller til det enkelte forsikringsselskap å fordele omkostninger på medlemmene i samarbeid med den enkelte kunde ved utgangen av kalenderåret.

At man må vente til slutten av inntektsåret (kalenderåret) for å få en korrekt oversikt over hvilke personer som har vært medlem i hvilke måneder og med hvilke premier, er greit. Samtidig oppstår det da noen problemer med de som har gått ut av den aktive bestanden i løpet av året. Personer som har sluttet midt i året med fripolise har fått overført et beløp fra den kollektive ordningen til fripolisen som "hittil opparbeidet fremtidig skattefritt beløp" basert på kun premiebeløpet i fratredelsesåret. Ved at personen på et langt senere tidspunkt får tilordnet en del av omkostninger vil innberettet beløp til fordelsbeskatning være høyere enn hva personen totalt har fått overført og registrert som krav på fremtidig skattefrie tilbakebetaling på fripolisen. Likeledes vil medlemmer som oppnår pensjonsalder i løpet av året bli tilordnet et ekstra beløp ved årets utgang som de skal betale skatt av, men som det ikke er tatt hensyn til i de utbetalinger som har funnet sted så langt i året hva angår den korrekte skattefrie delen av årets utbetalte aldersrente. Det må således gjøre en ny beregning av de fremtidige, månedlige skattefrie beløp for.

## 8. Mulig fordelingsmodell.

En mulig sjablongmodell kan være at årets totale omkostninger for en gitt ordning deles i to beløp, henholdsvis A og B. Omkostningsbeløp A tilordnes personer det har vært betalt premier for og skal sammen med premier innberettes som naturallytelser, og omkostningsbeløp B tilordnes personer som har mottatt utbetalte beløp og innberettes ikke. Fordelingen mellom A og B skjer med like store månedlige stykk-kostnader for de tidsperioder personene har tilhørt de ulike grupper. Videre fordeles omkostningsbeløp A som like prosentvise tillegg til premier betalt for denne gruppen.

Eks. Ordningen gjennom året har hatt

- a)- en aktiv medlem i 12 måneder med premie kr 12.000,-
- b)- en aktiv medlem i 6 måneder med premie kr 6.000,- begynte i foretaket 1.7 i året
- c)- en aktiv medlem i 6 måneder med premie kr 6.000,- alderspensjonist fra 1.7 i året i 6 måneder
- d)- en enkepensjonist i 6 måneder – død 1.7 i året
- e)- en person 40 % ufør i 12 måneder med betalt premie frisk del kr 6.000,- og premiefritak kr 4.000,-
- f)- en person 100 % ufør i 12 måneder premie betalt 0 og premiefritak kr 5.000,-

Totale omkostninger kr 3.000,-

Sum deltakelse alle personer 60 måneder. ( $a=12 + b=6 + c=12 + d=6 + e = 12 + f = 12$ )

Sum aktive måneder ( $12+6+6+0+(12*0,6)+0$ ) = 31,2 måneder

Sum pensjonistmåneder ( $0+0+6+6+(12*0,4)+12$ ) = 28,8 måneder

Omkostninger tilordnet de aktive ( $31,2/60*3000$ ) = 1.560,-

Omkostninger tilordnet pensjonister ( $28,8/60*3000$ ) = 1.440,-

Sum premier betalt av forsikringstaker ( $12000+6000+6000+0+6000+0$ ) = 30.000

Prosentpåslag til premie ( $1560*100/30000$ ) = 5,2 %

Som naturallytelser med beskatning av sum premier 30.000 + omkostningsandel 1.560 = 31.560,- fordelt på de 6 personene i ordningen det er betalt premier for.

a) ( $12.000*1,052$ ) = kr 12.624

b) ( $6.000*1,052$ ) = kr 6.312

c) ( $6.000*1,052$ ) = kr 6.312

d) 0

e) ( $6.000*1,052$ ) = kr 6.312

f) 0

## 9. Fripolise og fortsettelsesforsikring utgått fra en kollektiv livrenteordning.

Ved fratredelse av stilling og utstedelse av fripolise utgått fra den kollektive livrenteavtalen må etter vår oppfatning verdien av hittil opptjent skattefritt tilbakebetalingsbeløp overføres til fripolisen og komme til fradrag ved eventuelle senere utbetalinger fra denne.

Personen har krav på tilbud om fortsettelsesforsikring uten fradragsrett for nye innbetalinger etter reglene for dette. Premier og omkostninger som innbetales videre av private midler til fortsettelsesforsikringen danner et eget årlig skattefritt tilbakebetalingsbeløp i tillegg til fripolisedelen og utbetalinger fra denne.

Vi forstår det slik at utbetalinger fra de ulike dekningstyper både i fripolisedelen og fra fortsettelsesforsikringen beskattes med samme regler og satser som utbetalinger fra en kollektiv livrenteordning.

## **10. Formuebeskatning.**

Dekningene har dødelighetsarv og det er ingen gjenkjøpsrettigheter på noe tidspunkt. Det antas derfor at verken kollektiv livrente, fripolise etter fratredelse eller fortsettelsesforsikring representerer skattemessig formuesverdier som skal innberettes.

## **11. Sykdom, uførhet, premiefritak og karens.**

Premiefritak tegnes normalt etter to varianter med ulike karensregler.

- a) Innvilges og utbetales med tilbakevirkende kraft fra den dagen personen ble sykemeldt med 20 % eller mer og sykdommen har vedvart i 12 sammenhengende måneder. (12/00)
- b) Som a) men uten tilbakevirkende kraft, dvs. erstattes fra utløpet av karensperioden (12/12) og foretaket får ikke refundert premier for sykdomsperioden frem til søknadstidspunkt om fritak.

I tillegg at medlemmet må ha vært syk i 12 måneder før krav om premiefritak kan fremmes, tar saksbehandlingstiden gjerne noe tid med innhenting av legepapirer etc. før den første erstatningen blir utbetalt. I mellomtiden er personen kanskje tilordnet premie og omkostninger som vanlig aktiv medlem og er blitt innberettet og kanskje allerede også skattlagt for dette.

Gitt at søknad om premiefritak med 12/00 innvilges oppstår det en feilsituasjon ved at personen ikke skulle ha vært skattlagt for premier og andel omkostninger i sykdomsperioden, og under ingen omstendigheter for saksbehandlingstiden etter periodens utløp.

Ved en 12/12 karens hvor fritaket starter fra utløpet av sykdomsperioden er det kun fritaket som gjelder saksbehandlingsperioden som må ses i sammenheng med betalt premie for samme periode.